

влучність або хибність гри, вирішальне значення повинні мати судження учасників перемовин.

Отже, ефективність та успішність застосування лінгвістичного інструментарію імітаційних ігор залежить від того, наскільки чітко студенти-учасники гри усвідомлюють цілі її проведення, наскільки активну участь беруть у ній. Позитивними результатами використання імітаційних ігор у навчальному процесі є те, що вони допомагають краще зрозуміти політичні та економічні реалії, сприяють підвищенню ентузіазму студентів та задоволенню від навчання. Завдяки формату імітаційної гри та оперуючи її лінгвістичним інструментарієм, учасники розвивають розуміння міжнародних політичних та економічних процесів, тренуються обстоювати свою позицію, набувають уміння стратегічно мислити та реалізовувати власну тактику проведення перемовин.

Імітаційні ігри допомагають молодому поколінню повноцінно діяти в новому світі, постійно самовдосконалюватися, адекватно реагувати на зміни, особливо в періоди технологічних та цивілізаційних проривів.

Література

1. Політичні рольові ігри / за ред. Д.Герца. — Київ: «Заповіт», 2004. — 97 с.
2. Сучасні технології в освіті/ АПН України. ДНПБ України (за ред. І.Г. Єрмакова). — Київ:ДНПБ, 2005. — 211 с.
3. Моделювання міжнародних організацій: метод. комплекс/ за ред. Ковальчук С. — К.:Київ.університет, 2010. — 35 с.
4. Baker A., Jensen P., Kolb D. In Conversation: Transforming Experience into Learning // Simulation&Gaming. — No. 28 (1). — 1997. — P. 6–12.
5. Kaufman J.P . Using Simulation as a Tool to Teach about International Negotiation // International Negotiation. — No. 3, 1998. — P. 59–75.
6. Lantis J.S. Simulations and Experiential Learning In the International Relations Classroom // International Negotiations. — No. 2 (3). — 1997. — P. 39–57.

УДК 37.032.

Воробйова Ж.Ю.,
старший викладач кафедри іноземних мов
факультету міжнародної економіки і менеджменту

ПИТАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

Анотація. У статті на підставі вивчення теоретичних питань, присвячених проблемі формування етнокультурної компетентності студентів в університетах України, розкрито сутність, структуру, критерії, показники та рівні сформованості етнокультурної компетентності особистості, що покликана працювати в умовах поліетнічного середовища України. Теоретичний аналіз проблеми дає змогу сконструювати модель етнокультурної компетентності майбутнього фахівця, науково обґрунтувати та експериментально перевірити технологію формування етнокультурної компетентності студентів в університетах України.

Ключові слова: етнокультурна компетентність, модель етнокультурної компетентності, технологія формування етнокультурної компетентності.

Аннотация. Статья является теоретико-экспериментальным исследованием формирования этнокультурной компетентности студентов в университетах Украины в условиях полиэтнической среды. В работе представлены философские, психолого-педагогические аспекты проблемы. В результате теоретического исследования установлено, что этнокультурная компетентность студента — это необходимая совокупность личностных качеств, которые включают высокий профессионализм, знания, умения и навыки, позволяющие свободно использовать этнокультурные средства в полиэтнической среде.

Ключевые слова: этнокультурная компетентность, модель этнокультурной компетентности, технология формирования этнокультурной компетентности.

Summary. The article is devoted to the problem of forming ethnic-cultural competence of students, who have to work in polyethnic environment of Ukraine. The article presents the analysis of ethnic-cultural competence of students as an important part of the university education system of Ukraine. It gives the broad view of ethnic-cultural education as a major function of the high-school education. Central to the theme of the article is the idea that democratic values and behavior must permeate all aspects of the university studies program: its goal, its teaching methods and materials, and its evaluation procedures. It includes many aspects of conceptualization on the level of multicultural education, ethnic-cultural education, pedagogical education, bilingual and multilingual education, program and curriculum development.

Key words: ethnic-cultural competence, model of ethnic-cultural competence, technology of forming of ethnic-cultural competence.

Україна історично склалася й існує як багатонаціональна держава. Це завжди віддзеркалювалося в її соціально-економічному, політичному і культурному житті.

Сучасні філософсько-соціальні наукові дослідження свідчать про все більшу увагу до вивчення ціннісних орієнтацій, шану-

вання своєї мови, вірності традиціям, історичній пам'яті; про потребу реалізувати свої національні інтереси, опанувати й передавати національні культурні надбання. Тому на першому плані освітньої, кадрової та молодіжної політики перебуває проблема пошуку ефективних шляхів взаємодії різних етнокультур. У зв'язку із цим суспільство висуває якісно нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців, покликаних працювати в поліетнічному середовищі.

Водночас із загальною професійною компетентністю фахівців на порядок денний стає питання формування етнокультурної компетентності майбутніх спеціалістів, покликаних діяти в поліетнічному середовищі.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що на сучасному етапі недостатньо окреслені шляхи формування етнокультурної компетентності студентів на різних етапах професійного становлення.

Недооцінювання навчально-виховних можливостей етнокультури та неповне використання її у вищівській підготовці значно збіднює зміст професійної підготовки випускників університетів та дає змогу виокремити ряд суперечностей, які стримують розв'язання проблеми вдосконалення етнокультурної компетентності майбутнього фахівця в період його навчання в університеті: між потребою в підвищенні освіченості студентів у галузі світової й національної культур та застарілими, традиційними підходами до практики їх професійної підготовки; підвищеними вимогами до етнокультурної компетентності і її реальним рівнем у чинних практиків; усвідомленням майбутніми фахівцями необхідності і значущості розвитку своєї етнокультурної компетентності й недостатньою мотивацією її розвитку в період навчання в університеті.

Загострення суперечностей, об'єктивна потреба суспільства у вихованні гармонійної особистості, а також відсутність концептуальної розробки проблеми формування етнокультурної компетентності майбутніх фахівців зумовили вибір теми статті.

Методологічну основу статті становлять філософські положення про національну свідомість та самосвідомість, співвідношення загальнолюдського й національного, соціального й етнічного в національному (М. Стельмахович, О. Сухомлинська, Г. Філіпчук та інші).

Теоретичними засадами статті слугують досягнення психологічної й педагогічної наук у пошуку шляхів та засобів подальшого вдосконалення якісної підготовки фахівців. За вихідні були

взяті концепції формування національної свідомості та самосвідомості особистості (М. Стельмахович, Г. Філіпчук та інші); підходи до поняття «етнокультурна» у межах етнографії (Є. Сявакко, Д. Туркіна та інші); положення про формування етнокультурної компетентності (О. Сухомлинська, Є. Сявакко та інші).

На основі аналізу педагогічної літератури, присвяченої розкриттю сутності й структури професійної компетентності (В. Стрельников, О. Сухомлинська та інші), розгляду дефініції «етнокультурна» в межах етнографії, була проаналізована сутність етнокультурної компетентності особистості.

Етнокультурна компетентність особистості розуміємо як інтегроване утворення, представлене єдністю особистісного, гносеологічного, операційного, процесуального, інтегративно-оцінювального, проєктивного компонентів, що забезпечують у своїй взаємодії продуктивну етнокультурну діяльність і творчу самореалізацію майбутнього спеціаліста.

Гносеологічний та операційний компоненти моделі етнокультурної компетентності студентів, тісно взаємодіючи між собою, переходять у процесуальний компонент, що передбачає безпосередньо етнокультурну діяльність студента під час навчання в університеті.

Етнокультурна діяльність студентів дає змогу створити картину власної професійної індивідуальності, визначити шляхи і способи подальшого саморозвитку як спеціаліста.

Можливо гіпотетично припустити, що головною умовою формування етнокультурної компетентності студентів є впровадження в практику роботи університету відповідної педагогічної технології.

Узагальнюючи сучасні наукові дослідження з питань педагогічної технології (О. Сухомлинська, Є. Сявакко та інші), технологія формування етнокультурної компетентності студентів розглядається як педагогічна система впорядкованої множини взаємопов'язаних та взаємозумовлених цілісних елементів, поєднаних спільною метою і спрямованих на становлення особистості студента, здатного проєктувати та здійснювати свою діяльність в умовах поліетнічного середовища.

Педагогічне середовище являє собою єдине поле, простір, у якому здійснюється мета, процес, результат і перспектива формування етнокультурної компетентності.

Загальна мета технології у площині педагогічного середовища передбачає формування етнокультурної компетентності студентів протягом їх навчання в університеті. На досягнення цієї мети

спрямоване формування етнокультурної компетентності, що полягає у взаємодії викладачів, студентів та представників національних меншин. Він передбачає оцінку їх діяльності, яка дає підставу до переходу від одного етапу до іншого (підготовчого, основного та узагальнювального).

Позитивний результат цього процесу тісно пов'язаний з перспективою, яка полягає в орієнтації студентів на загальнолюдські цінності й традиції різних етносів України; у толерантності, лабільності, наявності глибоких та міцних знань про зміст культури етнічних груп; у володінні достатніми етнокультурними вміннями; у наявності здібності усвідомлювати та оцінювати адекватність власних дій та форм поведінки в професійно значущих ситуаціях етнокультурного характеру.

Мета, процес, результат та перспектива формування етнокультурної компетентності студентів в університетах України реалізуються в трьох аспектах: освітньому, виховному та практичному.

Освітній аспект полягає в теоретичній підготовці студентів з питань етнокультури національних меншин конкретного регіону України. Він реалізується при вивченні студентами спеціально розробленого курсу, присвяченого питанням етнічної культури національних меншин конкретного регіону України й проблемі етнокультурної роботи в закладах освіти; у співпраці з інформаційно-культурними центрами етнічних груп.

Виховний аспект спрямований на виховання у студентів почуття патріотизму, громадянськості, шанобливого ставлення до людей різних національностей, до їх культурних надбань, на формування у майбутніх фахівців культури міжетнічного спілкування. Він реалізується в цілеспрямованій виховній роботі зі студентами в умовах університету та в тісній взаємодії з представниками національних меншин (організація народних свят, фестивалів культури етнічних груп тощо).

Метою практичного аспекту є створення умов для самоздійснення майбутніх фахівців як професіоналів у поліетнічному середовищі через реальну практику як у закладах освіти, так і завдяки участі в культурному житті національних меншин.

Зважаючи на специфіку навчально-виховного процесу в умовах поліетнічного середовища, його організацію уможливають нормативне та методичне забезпечення, засоби, форми, методи етнокультурної роботи, культурологічні зв'язки з національними меншинами конкретного регіону України, активна взаємодія викладачів, студентів та представників національних меншин.

Важливим елементом технології є взаємодія засобів, форм та методів етнокультурної роботи. Засобами є культурні надбання національних меншин: традиції, звичаї, обряди, фольклор та інші; різноманітна наочність та технічні засоби навчання (відеофільми, кінофільми та інші).

Методами формування етнокультурної компетентності студентів в умовах університету визначено пояснювально-ілюстративний, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, евристичний та дослідницький методи.

Формами організації навчання та виховання студентів у технології формування етнокультурної компетентності є традиційні (лекції, семінари, практичні заняття, конференції, екскурсії, залік, консультації, дидактичні ігри, самостійна робота, курсові проекти, науковий гурток) та специфічні (засідання «круглого столу», народознавчі експедиції, співпраця з інформаційно-культурними центрами національних меншин, робота з фондами краєзнавчих музеїв та інші).

Позитивна результативність формування етнокультурної компетентності студентів досягається за рахунок педагогічної взаємодії. Суб'єктами взаємодії є викладачі, студенти, представники національних меншин, батьки. Центром педагогічної взаємодії є діяльність викладачів, студентів та представників національних меншин.

На першому, підготовчому, етапі технології формується позитивне ставлення до національних меншин та їхнього культурного спадку, настанова на вивчення етнокультурних традицій та їх застосування у практичній діяльності (особистісний компонент). Робота в цьому напрямку проводиться у формі виховних годин з тематикою інформаційного та проблемного характеру, співпраці з інформаційно-культурними центрами національних меншин. Педагогічна взаємодія викладачів, студентів та представників національних меншин створювала ситуацію взаємодовіри, високу емоційну активність студентів.

На другому, основному, етапі в межах формування етнокультурної компетентності організація навчання здійснюється у формі лекцій та семінарсько-практичних занять спеціально розробленого спецкурсу, міні-конференцій, засідань «круглого столу», народознавчих експедицій, співпраці з краєзнавчими музеями та інформаційно-культурними центрами національних меншин, самостійної роботи студентів, діяльності наукового гуртка. Взаємодія між викладачами, студентами та представниками національних меншин стає більш тісною та контактною.

На третьому, підсумковому, етапі відбувається широке використання етнокультурних знань, умінь і навичок у самостійній роботі студентів у поліетнічному середовищі. Це етап, на якому відбувається оцінка та переоцінка поглядів, підходів до видів роботи етнокультурного спрямування.

Аналіз фактів досліджуваної проблеми дає можливість зробити такі висновки.

1. Професійна підготовка майбутніх фахівців до роботи в поліетнічному середовищі відбувається в межах етнокультурної політики держави і має низку пріоритетів: формування в студентів національної самосвідомості, розуміння історії держави, національного егоцентризму та формування глобального планетарного бачення, що передбачає закономірне зростання контактів, взаємозв'язків між націями, розвиток культури міжнаціонального спілкування.

2. Етнокультурна компетентність студентів є складним інтегрованим утворенням, яке цілеспрямовано розвивається і вдосконалюється в рамках навчально-виховного процесу в умовах університету.

3. Результатом формування етнокультурної компетентності студентів є здатність до роботи з людьми різних національностей, прагнення до розв'язання міжнаціональних та етнічних проблем, гармонізації національних стосунків.

4. Технологія формування етнокультурної компетентності студентів — це педагогічна система впорядкованої множини взаємопов'язаних та взаємозумовлених цілісних елементів, поєднаних спільною метою і спрямованих на становлення особистості студента, здатного проектувати та здійснювати свою діяльність в умовах поліетнічного середовища.

5. Формування етнокультурної компетентності студентів матиме позитивну динаміку в межах відповідної освітньої технології за умови її поетапного здійснення: формування позитивного ставлення до національних меншин (I етап); формування етнокультурних знань та умінь майбутніх фахівців (II етап); систематизація етнокультурних знань та умінь студентів завдяки широкому практичному застосуванню в умовах поліетнічного середовища (III етап).

Література

1. Ластовченко І.М. Зміни соціокультурного середовища в Україні і значення емоційної зрілості молоді / І.М. Ластовченко // Рідна школа. — 2003.— №.1.— С. 31.

2. Ляшенко Л.М. Освіта ХХІ століття: тенденція професіоналізації / Л.М.Ляшенко // Вища освіта України. — 2002.ти — № 1(3). — С.82–87.
3. Сухомлинська О. В. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі / О. В. Сухомлинська // Шлях освіти. — 2001. — №4. — С. 10–15.
4. Сявавко Є.Н. Етнопедагогіка: сучасний стан дослідження / Є.Н. Сявавко // Науково-методичний вісник (Львів). — №3. — 1995. — С. 44.
5. Коваленко О.М. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / О.М. Коваленко // Педагогічна преса. — 2003. — №2. — С.20–24.

УДК 811.161.1

Гейна О.В.,

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мовної та психолого-педагогічної
підготовки Одеського національного
економічного університета,*

Шилофост Н.М.,

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мовної та психолого-педагогічної
підготовки Одеського національного
економічного університета*

ДИДАКТИЧЕСКИЙ АППАРАТ РАБОЧЕЙ ТЕТРАДИ ПО ЯЗЫКУ СПЕЦИАЛЬНОСТИ

***Анотація.** Статтю присвячено опису можливих шляхів організації навчального матеріалу в робочому зошиті з російської мови як мови спеціальності. Автори статті розглядають робочий зошит як мовне портфоліо студента. У статті порушується тема використання кроссвордів у робочому зошиті.*

***Ключові слова:** мова спеціальності, робочий зошит, раціоналізація навчального процесу, індивідуалізація навчання, мовне портфоліо.*

***Аннотация.** Статья посвящена описанию возможных путей организации учебного материала в рабочей тетради по русскому языку как языку специальности. Авторы статьи рассматривают рабочую тетрадь как языковое портфолио студента. В статье затрагивается тема использования кроссвордов в рабочей тетради.*

***Ключевые слова:** язык специальности, рабочая тетрадь, рационализация учебного процесса, индивидуализация процесса обучения, языковое портфолио.*

***Abstract.** This article describes possible ways of organizing the educational material in the workbook on Russian as the language of specialization. The authors*